

Gönül Dostum Halil Ataman

Bor'umuzun büyüğü, arkadaşımız, gönül dostumuz, canlı tarihimiz, medar-ı iftiharımız Halil Ataman'ı, Hak'kın rahmetine Miraç Kandili'nde tevdi ettik. Son birkaç ay öncesine kadar aklı ve bedeni zindeliğini muhafaza edebilmişti. Kolay değil yüzü çoktan geçmiş 105 yaşına ayak basmış bulunuyordu.

Arkadaşlık aynı yaşlarda olan insanlar arasında olduğu gibi bir de yaşları ne olursa olsun kafa yapıları benzer, gönül telleri aynı titreşimi yapanlar arasında oluyor. Benim Halil Ataman'la dostluk ve arkadaşlığım işte böyle idi. Yıllar önce bir gün 400 senelik lime lime olmuş, arkasına yeşil bez yapıştırılmış bir vesika elime geçmişti. Eski harflerle yazılmış, üstelik Arapça olduğu için okuyup anlayamadım. Günlerce bu işi çözecek birini aradım durdum. Neticede Halil Ataman'ı salık verdiler. Vakit geçirmeden Halil Ataman'ın dükkanına gittim. Selâm verdim, "Buyur evlât" dedi. Hal hatır sorduktan sonra meselemi anlattım. Elimdeki, benim için hazine olan, vesikamı verdim. Şöyle bir göz attıktan sonra kendine has gülüşü ile güldü.

- Seyyitlik vesikasıdır. Seyyitlik peygamber sülalesine mensubiyet demektir. Bu konu çok istismar edilmiştir. Çünkü seyyitler, askere gitmez, vergi vermezlerdi. Böyle olunca da çok sayıda sahte vesikalara rastlanmaktadır. Mühim bir belge değildir.

Görüşmemiz tarih ve bilhassa Bor tarihi konusuna intikal ederek devam etti. Daha önce meslekdaşım, üstadım Sabri Cıgızoğlu'ndan Ataman'ın Bor tarihi hakkında vesika topladığını duymuştum. Elime geçen böyle bir fırsatı değerlendirmenin idraki içindeydim. Halil Amca dedim, sizin Bor tarihi için çalışma yaptığınızı biliyorum. Bu fikir nereden aklınıza geldi? Gülümsedi.

- 1930 lu yıllarda Niğde millet vekilliğine tayin edilen Abravaya Marmaralı isminde bir yahudi "Niğde Tarihi" diye bir kitap yazmıştı. Milletvekilliğine tayin diyorum, gerçekten o devir öyleydi. Kitabı okudum. Bir yahudinin sırf şükran borcunu ödemek için bu kitabı yazdığını düşündüm. Ne yalan söyleyeyim biraz da kendimden utandım. Ben Borlu olarak neden aynı işi yapmamalıydım? O günden itibaren vesika toplamaya başladım.

Şimdi cepheden hücumla geçerek ve hedefe ulaşma heyecanı içinde, Allah gecinden versin hepimiz yaşıyoruz, bir emr-i Hakk vaki olursa bu çalışmalarınızın kaybolup gitmesini ister misiniz, arzu ederseniz ve yardımımı kabul buyurursanız bu çalışmalarını birlikte gün ışığına çıkaramaz mıyız?

- Evlât, meslektaşın Sabri Bey de bu teklifi yapmıştı. Belki şimdi vakti saati gelmiştir.

Konuşmamız bu şekilde son buldu. Fakat sıcak bir dostluğun başladığını hissettim. Veda edip ayrıldım. Aradan bir hafta kadar geçti. Bir gün elinde siyah çantası ile eczaneye çıkageldi.

- Haydi ağa ben geldim. Ne yapacaksak yapalım.

Halil amca'yı karşımda görünce sanki dünyalar benim olmuştu. Derhal masaya oturup çantadaki sermayeyi gözden geçirdikten sonra yazmaya başladık. Artık çalışmalarımızı kâh masa başında, kâh dolaşarak sürdürüyorduk. Gayemiz tarih yazmaktan ziyade istikbalin tarihçesine sağlam malzeme ve bilgi temin etmektir. Çalışmalarımız aralıklarla bir kaç ay sürdü. Bu arada ender bulunan korkunç bir hafızaya, geniş Osmanlı kültürüne sahip dostu, sık sık sorguya çekerek hayat hikâyesini öğrenme fırsatını elde ettim. Hayatı bir roman, bir film senaryosu kadar renkli idi. Hele askerlik serüvenine ve tuttuğu hatıralara hayran olmamak mümkün değildi. Notlarını alıp okudum. Heyecanım sonsuzdu. Kaybolur endişesinden kurtulmak için kendi sesinden hatıratını teybe aldım. Bunun mutlaka bastırılmasını istiyordum. Nihayet hayallerim "Esaret Yıllarım" ismiyle muhterem damatları Ferhat Ecer Bey tarafından neşredilerek gerçekleşti. Kendisine ne kadar teşekkür etsek azdır. Kitap bir roman hafifliğinde iki gecede okunabilecek akıcılıkta.

Kahramanımız İstanbul Dar-ül-fünun'unda (üniversite) talebeyken Birinci Cihan Harbi patlar. Gönüllü olarak Kafkas cephesine gider.İhtiyat zabıtidir. Esaret Yılları'nda tüyler ürpertici Kafkas hareketinin gerçek veçhesini anlatır, daha sonra Sibirya'da geçen esaret yılları başlar. Sibirya'da geçen bir hadiseye burada temas etmek istiyorum. Esirler arasında Türkler'den başka Almanlar, Avusturyalılar da var. Bunlar birer ikişer Rus ailelere dağıtılır. Ancak Halil Ataman ve arkadaşını Müslüman oldukları için kimse kabul etmek istemez. Neticede bir kadına zorla verirler. Kadın son derece kızgın ve üzgün. Halil Bey vaziyeti kurtarmak durumunda:

- Sen bizim anamız olacaksın, bizden hiç bir zarar gelmeyecektir. Size teminat veriyorum.

Bu sözleri duyan kadın rahatlar, eski hali kalmaz. Gece olur yatarlar. Biraz sonra gürültüyle uyanırlar. Meğer ailenin Olga isminde bir kızı varmış. Korkudan tavan arasına çıkıp saklanmış. Beklenmeyen misafirlerden zarar gelmeyeceğini anlayınca ortaya çıkmış. Kahramanımız, Olga'yı kardeş kabul edeceklerini söyler. Gerçekten de öyle kalırlar.

Ayrılık günü gelip çatığında ev sahibesi ve bizimkiler mateme bürünürler. Çünkü gerçek bir aile gibi birbirleriyle kaynaşmışlardır artık. Esaret hayatı Sibirya'nın Viladivostok limanında bin küsur Türk esiri ile Japon gemisine bindikleri zaman sona ermiş gibi görünür. Gemi, Çin, Hint Denizi, Kızıl Deniz, Süveyş Kanalı yolu ile Akdenize çıkar.Yıl 1921, Türk- Yunan harbi bütün şiddetiyle devam etmektedir. Rodos açıklarına geldikleri zaman bir Yunan torpidosu bizim zavallı esirleri taşıyan gemiyi çevirir, Pire Limanı'na götürür. Deniz üzerinde altı ay kalırlar. Buradan İtalya'nın Azinera adasına giderler, onları ancak kürek ve idam mahkumlarının yaşadığı ve yılanların ıslık çaldığı bu adaya çıkarılırlar. Acıklı macera İsveçli Kızıl Haç'a mensup bir subayın delaletiyle noktalanır. Nihayet ver elini İstanbul, esaret yılları böylece sona erer.

Halil Ataman Bor'a dönüşünde baba mesleği olan dabaklığa başlar..

Emin Atlı - Yeşil Bor, 7 Şubat 1993